

ومن الآثار الغربية العجيبة الهرمان تثنية هرم
بفتح الهاء والراء المهملة وفي آخرها ميم وهما
بنان عظيمان لا يبلغ راس أحدهما النشاب
إذا رمي به عن قوس قوي زوها مقابر للأوائل
وقد نقل فيها أخبار كثيرة لم تتحقق كلاهما
في قريتي القسطاط علي نصف مرحلة وبالقرب
منها أهرامات كثيرة لا تبلغ قدر هذين
الهرمين •

ومن الآثار الغربية بديار مصر منارة اسکندرية
وطولها مائة وثمانون ذراعاً بنيت لتهدى بها المراكب
إذ بر الإسكندرية منخفض لا علم فيه ولا جبال وكان
بالمنازة مرآة من الحديد الصيني يري فيها مراكب الروم
فاحتال عاينها النصارى حتى أهدموها في صدر الإسلام
في مدة خلافة الوليد بن عبد الملك وللاسكندرية
جزيرة الرمل وهي بين خليج الإسكندرية وبين البحر
المالح وطولها قدر نصف مرحلة وجميعها كروم وبساتين
وترابها رمل نظيف حسن المنظر وخليج الإسكندرية التي
يأتيها من النيل من أحسن المنتزهات لأنه ضيق
مخضر الجانبين بالبساتين وفيه يقول ظافر الحداد

* δηλαδή. بديار مصر.

Ἐκ τῶν θαυμασίων ἀρχαίων μνημείων τῆς Αἰγύπτου ὑπάρχουσιν αἱ δύο πυραμίδες, λεγόμεναι Χαρμᾶν (τὸ δουικὸν τῆ ἰνκουῦ Χαράμ) δύο μεγάλαι οἰκοδομαί, τῶν ὁποίων τῆ κορυφὴν δὲν ἐμπορεῖ νὰ φθάσῃ καὶ τὸ ἐξ ἰσχυρωτάτης τήξε ῥιπτόμενον βέλος· ὑπάρχει δὲ τάφοι τῶν ἀρχαίων, περὶ ὧν πολλὰ λέγουσιν ἀδέσποτα. Αὗται αἱ πυραμίδες κεῖνται κατὰ δυσμαῖς τῆ Φεσαῦτ ὡσεὶ ἡμίσεως σαθμῆ, καὶ πλησίον αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἄλλαι πολλαὶ πυραμίδες, πλην οὐχὶ τίσων μεγάλαι, ὅσον ἐκεῖναι.

Ἐκ τῶν θαυμασίων ἐν Αἰγύπτῳ μνημείων ὑπάρχει ὁ Φάρος τῆς Ἀλεξανδρείας 180 πήχεων τὸ ὕψος, ὅσις κατεσκευάσθη διὰ νὰ καθοδηγῇ τὰ πλοῖα πρὸς αὐτὸν, ἐπειδὴ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁ ὄχθος ὑπάρχει χαμηλὸς δίχα τινὸς σημείω ἢ βουνῶν· ὑπῆρχε δὲ τοπάλαι ἐν τῷ Φάρῳ καθρέπτης ἐκ χάλυβος Σίνης, ἐν ᾧ ἐβλέποντο (νυκτὸς) τὰ τῶν Γραικῶν προσπλέοντα πλοῖα, ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ μετὰ πολλὰς σκευαῖας καὶ τεχνάσματα κατέφθισαν αὐτὸν ἐν ἀρχῇ τῆ Ἰσλαμισμῆ ἐπὶ τῆ Χαλιφᾶ Οὐαλιδῆ καὶ Ἀ'αβδελμέλκ. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει ἀμμόδη γῆσον μεταξὺ τῆς διώρυγος τῆς Ἀλεξανδρείας 1) καὶ τῆς ἀλμυρᾶς θαλάσσης, ἡμίσεως σαθμῆ τὸ μῆκος, ἔχουσιν πολλαὶ ἀμπέλους καὶ κήπους· ἡ δὲ γῆ αὐτῆς ἔστιν ἄμμις καθαροῦς τερπνὸς τῆ ὄρασει. Ἡ διώρυξ (κανάλι) τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ ἐκτεινομένη ἐκ τῆ Νείλου, ὑπάρχει ἀπασῶν ἢ τερπνοτάτη, ἔσαι ἐκατέρωθεν κατὰφυτος μὲ κήπους, περὶ τῆς ὁποίας ἄδει καὶ λέγει Διάφορος Ἀλχαδαὶδ ταῦδε.

1) Αὕτη ἡ διώρυξ ὀνομάζεται τῶν ὄντων διώρυξ (κανάλι) Κλειπάτρας, κτισθεῖσα ὑπὸ τῷ μεγάλῳ Ἀ'λεξάνδρῳ.

وعشية اهدت لعینک منظرًا
 جاء السرور به لقلبک وافدا
 روض که خضر العذار¹ وجدول
 نقشت علیه ید الشمال مباردا
 والنخل كالغید² الحسان تزینت
 ولبسن من اثمارهن قلایدا
 ومن بلاد مصر دمنهور وهي في الشرف والجنوب
 عن الاسكندرية وهي قاعدة البحيرة ولها خليج من خليج
 الاسكندرية ودمنهور بفتح الـدال المهملة وفتح الـمیم
 وسكون النون ثم هاء مضمومة وواو وراء متیم 3) وهي
 علي مرحلة من اسكندرية وهذه تعرف بدمنهور
 الوحش والیها تنسب الثياب الدمنهورية ودمنهور
 ایضاً قرية اخرى بين الفسطاط والاسكندرية ودمنهور
 ایضاً قرية ثالثة من نواحي الاسكندرية وتعرف بدمنهور
 شبرا ودمنهور الشهد •

¹ که خضر العذار) σημαίνει ἐχι nautis viridaria, ὡς ὁ Μιχαήλ κάκισα μετέφρασε, κατηγορῶν μάλισα ἢ τὴς ἄλλης ὡς μὴ ἐννοήσαντας τὰς τὴς λόγους, ἀλλὰ νεανίαν, τοῦ ὁποῖου φύεται ὁ χνῆς, ἤτοι ἡ πρώτη γενειάς. Γνωστὸν παντὶ, ὅτι οἱ ἀνατολικοὶ εἶναι παιδερασαί, δι' ὃ ἢ πολλὰκις συγκρίνουσι τὴς ἀνδρῶν λειμῶνας μετὰ τὴς νεανίας. Ὁ Μιχαήλ κατηγορῶν τὴς ἄλλης ὑπερηφάνως, θέλει νὰ συστήσῃ τὸν ἑαυτόν τε, χωρὶς νὰ

Παρίσησιν ἢ ἐσπέρα εἰς τὸ ὄμμασθε θεωρίαν,
 Συνεπάγυσσαν εἰς τὴν καρδίαν σθε θυμηδίαν.
 Λειμῶν ἐκεῖ, ὡς ἂν ὁ χυσαίρων νέος, κ' ποταμὸς,
 Ἐφ' ὃν αὐλακας γράφει ὁ βορρῆας ἄνεμος*
 Καὶ φοίνικες, ὡς ἂν τὸ ὠραῖον ἐσθλισμένον κοράσιον,
 Ἐνδεδυμένοι τῆς καρπῆς αὐτῶν ὡς ὑποδέρασιον.

Ἐκ τῶν τόπων τῆς Αἰγύπτου ὑπάρχει καὶ ἡ Δαμαν-
 χέρα 4) κατ' ἀνατολὰς κ' μεσημβρίαν τῆς Ἀλεξανδρείας,
 μητρόπολις τῆς Βαχαίρης 5), ἔχουσα διάφυγα τῆς Ἀλε-
 ξανδρείας. Ἡ Δαμανχέρα ἀπέχει τῆς Ἀλεξανδρείας
 ὡσεὶ σαθμὸν ἕνα, κ' πρὸς ἀντιδιαβολὴν ὀνομάζεται Δαμαν-
 χερ Οὐάχρ, ὅθεν τὰ λεγόμενα Δαμανχερικὰ ἱμάτια*
 ὑπάρχει δὲ κ' ἄλλη Δαμανχέρα μεταξὺ Φοσατ κ' Ἀλεξαν-
 δρείας, ὁμοίως δὲ καὶ τρίτη κόμη ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς
 Ἀλεξανδρείας, ὀνομαζομένη Δαμανχερ Σαβρᾶ ἢ Δαμανχερ
 Ἀσσαχίδ.

ἰννοήση ποτὲ τὴν μετρίαν αὐτῆ γυνῶσιν περὶ τὴν Ἀραβικὴν
 διάλεκτον, τὸ ὁποῖον ἠμπόρου, ἰὰν ἤθελον, νὰ ἐλέγξω πολλα-
 χῆ. Τολμῶ δὲ εἰπεῖν, ὅτι δίχα τῆ ὁδηγῆ αὐτῆ Ρεῖσκιε, τὸν
 ἰποῖον αὐτὸς πολλαχῆ κατηγορεῖ, οὐδὲ ἠμπόρει νὰ μεταφράσῃ,
 ἅπερ μετέφρασε.

2) الغيد σημαίνει ἕχι, ὡς Μιχαὴλ κακῶς πλάττει, τρα-
 χήλον νυσαζμοῶν ὠραίων νεανίδων, ἀλλὰ κόρην ὠραίαν μα-
 κροτραχήλον, ὡς ὁ σχολιαστὴς τῆ ποιητῆ Χαριεῖν ἐν τῇ εἰκοστῇ
 διαλόγῳ (ακλῆ) λέγει: **الغيد جمع غيدا وهي النافه الطويلة العنق.**

3) رليو σημαίνει τὸ αὐτὸ τῇ ἀληγο, καὶ δὲν εἶναι σφάλ-
 μα τῆ βιβλιογράφου, ὡς ἅπαντες κακῶς δοξάζουσι.

4) Νιτριῶτις νομῆς ὀνομάζεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

5) Αὕτη ὑπάρχει, ὡς φαίνεται, ἡ λεγομένη πόλις Με-
 νελάε.

ومن بلاد مصر فوه بضم الفاء وتشديد الواو وهي بالقرب من الاسكندرية في وسط البلاد .

ومن اماكن ديار مصر المشهورة في الكتب القديمة

الفرما بغاء وراء مهلة وميم مفنوحات ثم الق وهي بلدة

علي شاطي بحر الروم خراب وهي بالقرب من قطيه علي

بعض يوم قال ابن حوقل وبها قبر جالينوس وعن

ابن سعيد عند الفرما يقرب بحر الروم من بحر القلم حتي

يبقي بينها نحو سبعين ميلاً قال وكان عمرو بن العاصي

قد اراد ان يخرق ما بينها في مكان يعرف الي الان

بذنب * النمساخ فنهاه عمر بن الخطاب رضي الله عنها

قال لكنت الروم تتخطف الحجاج .

ومن بلاد مصر المنصوره قال في المشترك والمنصوره

بناها الملك الكامل بن العادل قبالة جوجر عند مفترق

النيلين الي دمياط واشمون وهي بين القاهرة ودمياط

* *بدر* *κατὰ τὸν ἡμέτερον κώδικα .*

1) Μετελὶς ὀνομάζεται τανῦν παρὰ τοῖς Γραικοῖς, ἢ Μετ-
σίλ κοπτισί.

2) Κατὰ τὸν Ἀραβὰ Ἀπελφάρζιον ἀπέθανεν ὁ Γαληνὸς
πῆ ἐσῶν ἐν Σικελίᾳ λέγοντα *مات بجزيرة سيقياية وقد*
بلغ العمر ثمانين وثمانين سنة .

3) Σχεδὸν δεκαπέντε Γερμανικὰ μίλια.

Φόββα 1) ἀνήκει κὴ αὐτὴ τῇ Αἰγύπτῳ κειμένη πλησίον Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ μεσογείῳ ἐπαρχίᾳ.

Ἐκ τῶν ἀξιολόγων ἐν τοῖς ἀρχαίοις βιβλίοις μνημονευομένων πόλεων ὑπάρχει ἡ Φαράμα κειμένη ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς μεσογείας θαλάσσης, ἥδη κατηφαισμένη, πλησίον Κατίας ὡσεὶ ἡμέρας ὀδῆ μακράν. Ἐν ταύτῃ, λέγει ὁ ἔμπν Χαρκάιλ, κεῖται ὁ τάφος τῆ Ἰαληνῆ 2), κὴ κατὰ ἔμπν Σαῖδ', ἐνταῦθα πλησιάζει ἡ μεσόγειος θάλασσα πρὸς τὴν ἐρυθρὰν τοσῶτον, ὥστε ἀπέχουσιν ἀλλήλων ἐβδομήκοντα μόνον μίλια 3), δι' ὃ κὴ ὁ Ἄμρῆ 4) μπὲν Ἀλασὴ ἐμελέτησε μὲν νὰ ἐνώσῃ δι' ἰσθμῶ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ξηρὰν ἐν τῷ τόπῳ εἰσέτι κὴ νῦν ὀνομαζομένῳ Ζανὰπ αἰλ Τιμοσάχ (ἦτοι ἔρα κροκοδείλου), ἀλλὰ μετέπειθεν αὐτὸν ὁ Ω'μάρ 5) μπὲν Ἀλχατάπ (ἰλευσ αὐτοῖς ὁ θεὸς) διὰ νὰ μὴ ὀρμῶσιν οἱ Γραικοὶ εἰς τὰς ἀπερχομένους εἰς Μέκκων προσκυνητάς.

Ἐκ τῶν πόλεων τῆς Αἰγύπτου ὑπάρχει καὶ ἡ Μαινσέρα, κτισθεῖσα, κατὰ τὸν συγγραφέα τῆ Μοσάρνκ, ὑπὸ τῆ Μάλεκ Ἀλκάμελ 6) μπὲν Ἀλάδδελ ἀντικρὺ Τζαυτζάρης πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου διαιρεῖται ὁ ποταμὸς Νεῖλος εἰς

4) Σύγχρονος τῆ Μνάμεθ, πρῶτον μὲν ἐχθρὸς, εἶτα δὲ ἱκανὸς αὐτῆ, στρατηγὸς Ἀραψ δυνατάτατος, ὅστις ἐπὶ τῆς Χαλιφείας τῆ Ω'μάρι ὑπέταξε τὴν Αἴγυπτον.

5) Οὗτος ὑπάρχει, ὅστις παρακινούμενος ὑπὸ τῆ στρατηγῆ Ἄμρῆ νὰ σώσῃ τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περιβόητον βιβλιοθήκην κὴ νὰ τὴν δωρήσῃ εἰς Ἰαάννην τὸν Γραμματικόν, ἀπεκρίθη, εἰ μὲν αἱ βίβλοι αὐτῆς συμφωνῶσι μὲ τὸ Ἀλκοράνον, εἶναι περιτταί, εἰδεμῆ, κινδυνώδεις, δι' ὃ κὴ πρέπει νὰ καῶσι.

6) Ὅρα περὶ τούτου, ὅστις διεδέξατο τὸν πατέρα ἐν ἔτει Ἐγείρας 615 κὴ Χριστῆ 1218, Ἐρβελλῶτον σελ. 246.

بناها في وجه العدو لها حاصروا دمياط قال والمنصوره
ايضاً اسم لعدة مدن غيرها وقد خربت كلها *

ومن بلاد مصر الطور وهو فرضة اهله وبها سوق
ويقصدها التجار وفي بين القلزم وبين ايله وعلي مرحلة
من الطور المذكور طور سينا وهو دير كبير هناك وجبال
الطور داخله في بحر القلزم حتي يصير بين الطور وبين
بر مصر البحر وعلي طرف لسان البحر الداخل بين
الطور وبين بلاد مصر مدينة القلزم والساير من مصر الي
الطور يستدير علي البحر علي القلزم حتي يصل الي الطور.

ومن بلاد مصر العباسه وهي شمالي بلبيس علي نحو
مرحلة منها وهي محدثة سميت عباسه باسم عباسه بنت احمد
بن طيلون لانها خرجت الي موضع العباسه مودعة بنت
اخوها قطراندا بنت خمارويه بن احمد بن طيلون لما
اهدت الي المعتضد وضربت عباسه فساطيطها بهذا
الموضع ثم بنت فيه قرية وسميت عباسه باسمها .

قال ابن مطرف في الترتيب انما سمي الجفار لان
الدواب تجفر فيه اكي تهلك من السير لبعده مراحلها

1) Ε'ξ ὧν τὸ μὲν δυτικὸν ἐκτείνεται πρὸς τὴν Δαμιάτην
τὸ δὲ ἀνατολικὸν πρὸς Ὀσμύνην.

δύο 1), πρὸς τὴν Δαμιάτην κὴ Ἀσμένην 2)· κεῖται δὲ μεταξύ Καίρει κὴ Δαμιάτης, κὴ ἔκτισεν αὐτὴν ἐναντίον τοῦ ἔχθρου, ὅτε ἐπολιόρκων 3) τὴν Δαμιάτην. Λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ὅτι Μανσέρα ὀνομάζονται κὴ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, ἤδη πασαι κατηφαισμένοιαι.

Τὸρ ἀνήκει προσέτι τῇ Αἰγύπτῳ, λιμὴν κατωκημένος κὴ ἔχων ἀγορὰν, ὅπερ ἔρχονται οἱ πραγματευόμενοι· κεῖται δὲ μεταξύ Κόλζομ κὴ Αἰλαῖς, καὶ ὡσεὶ σαθμὸν ἕνα μακρὰν κεῖται τὸ Τὸρ Σινᾶ, ὅπερ ὑπάρχει μονατήριον ἐκεῖ μέγα. Τὰ δὲ βενὰ τῆ Τὸρ ἐκτείνονται ἕως εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἕως ἧς ἡ θάλασσα διαχωρίζει τὸ Τὸρ κὴ τὴν ξηρὰν τῆς Αἰγύπτου, κὴ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆ κόλπου τῆς θαλάσσης τῆ μεταξύ Τὸρ κὴ Αἰγύπτου κεῖται ἡ πόλις Κόλζομ. Ὁ ἐρχόμενος ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Τὸρ περιέρχεται τὸν αἰγιαλὸν παρὰ τὸ Κόλζομ, ἕως ἧς φθάνει εἰς τὸ Τὸρ.

Τῇ Αἰγύπτῳ ἀνήκει κὴ ἡ Ἀββάσα κατ' ἄριστον Βιλοβηίδος ὡσεὶ σαθμὸν μακρὰν, πόλις νεόκτιστος, ἕτως ὀνομασθεῖσα παρὰ τῆς Ἀββάσης θυγατρὸς Ἀχμέτ κὴ Τελέε, ἡ ὁποῖα ἐλθῆσα εἰς τῆτον τὸν τόπον διὰ τὰ εἶπε τὸ χαίρειν εἰς τὴν θυγατέρα τῆ ἀδελφῆς Κατραλναδὰν θυγατέρα Χαμαρβίε κὴ Ἀχμετ μπὲν Τελένε ἀγομένην εἰς τὸν θυμφίον Μοταδάδον, ἔστησεν αὐτῆ τὴν σκηνὴν, καὶ κτίσασα πύλιν, ἐπωνόμασεν ἀπὸ τῆ ὀνοματὸς τῆς Ἀββάσαν.

Λέγει ὁ ἔμπν Μοτάρρεφ ἐν τῷ Ταρτίπ (ἦτοι διατάγματι), ὅτι Τζέφαρ ὀνομάθη ἕτως, ἐπειδὴ τὰ ζῶα Τότζο

2) Αὕτη ἡ πόλις ὀνομάζεται κὴ Ἀσμέμ κὴ Ἀσμέν Ταυνάτζ.

3) Οἱ Μωαμεθανοὶ δηλ., διότι οἱ Φράγγοι εἶχον τὴν Δαμιάτην ἕς ἐκ τῆ Ἐρβελάτ κὴ γνωστὸν· ἡ δὲ λέξις *ἰγρολα* ἐκλαμβάνεται ἐνταῦθα ἀπροσώπως.

ومشقة السير فيه فتهلك فاشتق الجفار كما قيل
العقاب والخطام والحجاز ونحو ذلك قال ابن حوقل
وفي اخبار مصر ان الجفار في ايام فرعون كانت معبورة
بالقري والمياه وعنها قال الله تعالى ودمرنا ما كان يصنع
فرعون وقومه وما كانوا يعرشون قال ولدلك سمي العريش
مريشاً .

وما قبالة المنصوره بلدة جوجر وفي عند مفترق
النيلين نيل اشون طناج وهو الشرقي منها ونيل
دمياط وهو الغربي وما بين هذين النيلين جزيرة
يقال لها البشور واما اشون جريش فهي قرية علي
النيل الغربي من المنوفيه تحت شطوف من البر
الشرقي قبالة جزيرة القط وقد شاهدها لما سرت الي
الاسكندرية في النيل .

Φαρ ἐν αὐτῷ, ἤτοι ἀπόλλυνται διὰ τὸ μῆκος τῶν σαθμῶν
 ἢ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ὁδοῦ, ἢ εἶναι ὄνομα παράγωγον ὡς
 αἱ λέξεις الحجاز, الحطام, والقاب κτ. Λέγει ὁ ἔμπν Χαβ-
 κὰλ, ὅτι ἡ ἰσθμία τῆς Αἰγύπτου διηγείται, ὅτι τὸ ΤζέΦαρ ἐπὶ
 τοῦ Φαραῶ εἶχε πολλὰς οἰκίας, κόμους ἢ ὕδατα, περὶ δὲ ἢ
 λέγει ὁ παυνύψιος θεὸς 1), ἐφθείραμεν ὅ, τι ἔκ-
 ταινον ὁ Φαραῶ μετὰ τῶν αὐτῶ, ἢ ὅ, τι ὀτέκ-
 ταινον, ἐξ ἧς ὀνομασίας ὀνομάσθη, λέγει, καὶ ἡ πόλις
 Αἴρις.

Ἀντικρὺ Μανσέρας ὑπάρχει ἡ πόλις Τζαυζάρη πλη-
 σίον τοῦ τόπου, ὅπερ διαιρεῖται ὁ Νεῖλος εἰς δύο, τὸ μὲν
 ἀνατολικὸν πρὸς τὸ Ἀσμέν Ταυαίτ, τὸ δὲ δυτικὸν πρὸς Δα-
 μιάνην· τὸ δὲ μεταξύ τούτων τῶν δύο ἔστι νῆσος ὀνομαζο-
 μένη Μπασμέρ. Τὸ δὲ Ἀσμέν Τζαυρὶς ἔστι κώμη κειμένη κα-
 τὰ τὸ δυτικὸν τῆς Νεῖλου ἐν Μονεφιαῖ κάτωθεν τῆς Σατφά-
 κης κατ' ἀνατολὰς ἀντικρὺ τῆς νήσου Ἀλκότ, ἢ ἴδον αὐτὴν
 ἔρχόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν διὰ τῆς Νεῖλου.

1) Ὁρα Ἀλκοράνε Σέραν ἐβδόμη σελ. 137.